

Instytut Pamięci Narodowej - Wrocław

<https://wroclaw.ipn.gov.pl/wro/publikacje/ksiazki-wroclaw/33494,Internacjonalizm-czy-Dzialania-organow-bezpieczenstwa-panstw-komunistycznych-wob.html>
24.04.2024, 10:31

Internacjonalizm czy...? Działania organów bezpieczeństwa państw komunistycznych wobec mniejszości narodowych (1944-1989)

Internacjonalizm czy...? Działania organów bezpieczeństwa państw komunistycznych wobec mniejszości narodowych (1944-1989), red. Joanna Hytrek-Hryciuk, Grzegorz Strauchold, Jarosław Syrnyk, Warszawa-Wrocław 2011, 584 s.

Książka zawiera materiały z międzynarodowej konferencji naukowej, która odbyła się we Wrocławiu w dniach 22-23 kwietnia 2010 r.,

Mniejszości narodowe były traktowane przez organy bezpieczeństwa jako potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa państwa, dlatego poddano je szczególnej kontroli. Bacznie śledzono wszelkie kontakty mniejszości z zagranicą – przytoczenie żartu o rzeczywistości PRL w liście do znajomych w Kanadzie mogło stać się przyczyną szantażu i werbunku, a wypowiedź po pijanemu na zabawie – powodem tzw. rozmowy ostrzegawczej. Za przejaw wrogości i separatyzmu uznawano często po prostu chęć zachowania własnej tożsamości etnicznej, religijnej czy kulturowej. Chyba najbardziej nieufnie odnoszono się do Niemców, Ukraińców i Żydów. Tego typu nastawienie do mniejszości narodowych utrzymywało się w aparacie władzy aż do końca istnienia PRL.

prof. dr hab. Grzegorz Motyka

SPIS TREŚCI

Wstęp

I Polityka Narodowościowa Polski Ludowej

- Grzegorz Motyka – *Mniejszości narodowe w PRL w badaniach historycznych po 1989 r.*
- Eugeniusz Mironowicz – *Założenia i cele polityki narodowościowej Polski Ludowej*
- Grzegorz Hryciuk – *Wysiedlenia jako instrument polityki narodowościowej w Polsce Ludowej w latach czterdziestych XX w.*
- Roman Drozd – *Władze wobec powrotów ludności ukraińskiej na teren południowo-wschodniej Polski po 1947 r.*
- Grzegorz Strauchold – *Swoi czy obcy? Kwestia ludności autochtonicznej w pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej*

II Aparat bezpieczeństwa jako instrument polityki narodowościowej polski Ludowej

- Krzysztof Szważyk – *„Internacjonalistyczne” kadry aparatu bezpieczeństwa w Polsce Ludowej w latach 1944–1956*
- Jarosław Syrnyk – *Organizacja pracy organów bezpieczeństwa wobec niepolskiej ludności Dolnego Śląska w latach 1945–1950*
- Wojciech Trębacz – *Druki i broszury w języku czeskim, niemieckim, polskim i rosyjskim zrzucane w latach 1951–1956 na Dolnym Śląsku*
- Arkadiusz Słabig – *Aparat bezpieczeństwa w województwie zielonogórskim wobec autochtonów i „uznanych” Niemców w latach 1950–1975*
- Mateusz J. Hartwich – *Reakcje władz polskich na przyjazdy turystów z NRD i RFN na Dolny Śląsk w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w.*
- Joanna Hytrek-Hryciuk – *Kryptonim „Ośrodek”. Służba Bezpieczeństwa wobec Ziomkostwa Ślązaków (1962–1972)*
- Robert Klementowski – *Modus operandi agenta w środowisku mniejszości niemieckiej. Studium przypadku tajnego współpracownika ps. „Jansen”*
- Piotr Kardela – *Wyjazd za mienie. Esbecki proceder wydawania Warmiakom zezwoleń na stały wyjazd do RFN. Studium przypadku*
- Łukasz Sołtysik – *Romowie w polityce komunistycznych władz Polski (1944/1945–1989)*
- Bożena Szaynok – *Tematyka żydowska w działalności MBP/MSW (1945–1989)*
- Katarzyna Batorowicz-Wołowicz – *Postać Leona Szweda – studium przypadku*
- Marcin Majewski – *Służba Bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wobec ośrodków zagranicznych ukraińskich organizacji nielegalnych*
- Magdalena Semczyszyn – *„Z przyjacielskim pozdrowieniem!”. Charakterystyka wybranych dokumentów z zasobu IPN w Warszawie dotyczących współpracy MSW PRL z KGB ZSRR*
- Krzysztof Sychowicz – *Współpraca KGB USSR z MSW Polski w rozpracowywaniu środowiska byłych członków OUN i UPA w latach 1959–1969*
- Igor Hałagida – *„A-O”, „Zakon”, „Wichrzyciele” – działania aparatu bezpieczeństwa Polski Ludowej wobec duchowieństwa greckokatolickiego w latach 1944/1945–1956/1957*

III Rola organów bezpieczeństwa w realizacji polityki narodowościowej w krajach komunistycznych

- Albina Noskowa – *Problem mniejszości narodowych w Europie Wschodniej w pierwszej połowie XX w.: plany – realizacja – aspekt geopolityczny*

- Mikołaj Iwanow – „Operacja polska”. Represje wobec mniejszości polskiej w ZSRS w okresie wielkiego terroru (1935–1938)
- Stanisław Ciesielski – Narodowościowe aspekty represji radzieckich na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej w latach 1939–1941
- Ihor Iliuszyn – Dezinformacja jako instrument polityki divide et impera władzy sowieckiej w stosunku do ludności polskiej i ukraińskiej w czasie II wojny światowej i w latach powojennych
- Siarhiej Tokć – Kwestia narodowościowa w działalności lokalnych struktur władzy radzieckiej i służb specjalnych w zachodnich obwodach BSRR w latach 1944–1955
- Arūnas Bubnys – Stanowisko KGB LSRR wobec tzw. repatriacji Polaków do Polski w latach 1956–1959 i emigracji Żydów na Zachód w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w.
- Jiří Friedl – Czechosłowackie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz sprawa polskiej mniejszości narodowej w pierwszych latach po II wojnie światowej
- Petr Blažek – Służba Bezpieczeństwa Państwowego a Polacy w Czechosłowacji na początku lat osiemdziesiątych XX w.
- Iryna Musiienko – Radziecki internacjonalizm jako forma realizacji komunistycznego projektu imperialnego na Ukrainie

Noty o autorach

Wykaz skrótów

Indeks osób

